

Piata

I. ÎNTRUDUCERE.

Cap.I.Piața, tipurile și funcțiile ei.

1. Esența și funcțiile pieței.
2. Principalele tipuri de piață.
3. Cererea și ca categorii difinitorii ale pieței.

Cap.II. Principalele forme de piețe contemporane.

1. Piața bunurilor de consum. Bursele de mărfuri.
2. Piața capitalului. Bursa de valori și mecanismul funcționării ei.

Cap.III. Constituirea și problemele funcționării pieței hîrtilor de valoare în Republica Moldova.

II. CONCLUZII.

III. LITERATURA.

ÎNTRUDUCERE:

Piața și procesele pe piață se vor sfîrși odată cu sfîrșitul omenirii. Zic astfel din motivul că atît strămoșii cît și noi, contemporanii sîntem preocupați de o mare problemă. O problemă ce vizează viitorul pieței, proceselor pe piață. Deși s-ar părea că tema, pe care ne-am propus-o spre cercetare, ar fi un subiect destul studiat, nu tocmai astfel stau lucrurile. Pentru că o problemă nu poate fi considerată soluțională atît timp cît mai există contradicții, atît timp cît mai există economiști.

Așadar în lucrarea de față am avut drept scop să demonstrez marea importanță a pieței. Lucrarea conține trei capitole, iar fiecare capitol este divizat în paragrafe. Primul capitol conține trei paragrafe. Al doilea capitol conține două paragrafe. Și al treilea capitol nu am găsit de cuviință ca să-l divizez în paragrafe. În capitolul I vom încerca să determinăm cele mai principale tipuri de piețe și respectiv să vedem funcțiile lor. La fel un paragraf aparte am dedicat cererii și ofertei ca categorii definitorii ale pieței. În cel de al-II-lea capitol voi încerca să difinesc principalele forme de piețe contemporane” Piața bunurilor de consum. Bursele de mărfuri” și cel de al II-lea capitol ”Piața capitalului. Bursa de valori și mecanismul funcționării ei”. Un capitol aparte voi încerca să dedic ”Pieței hîrtilor de valori” din Republica Moldova, deoarece după părerea mea cele mai mari probleme se întîlnesc anume la acest tip de piață. După părerea mea aceste tipuri de pieți necesită cea mai mare atenție. Tema acestei lucrări este destul de actuală, interesantă, și sper ca conținutul acestei lucrări să fie la un nivel cît mai înalt.

Capitolul-I. Piața, tipurile și funcțiile ei.

1. Esența și funcțiile pieței.

În mecanismul de funcționare a unei economii moderne piața ocupă un loc esențial determinînd într-o proporție însemnată deciziile și comportamentele agenților economici.

Categorie a economiei de schimb, în accepțiunea cea mai frecventă, piața desemnează un ansamblu coerent, un sistem sau o rețea de relații de vânzare cumpărare între părți contractante care sînt pe de o parte, unite prin legături de interdependență și, pe de altă parte se află în raporturi de opoziție. Participanții la aceste relații sînt producătorii de bunuri și servicii, ofertanții de factori de producție și consumatorii, care reprezintă așa cum aprecia J.K.Galbraith și W.Salinger, "Centri distincți de decizie, care se opun unul altuia prin urmărirea propriului interes, dar sînt legați în același timp printr-o solidaritate funcțională".

În același timp, piața este privită de mulți economiști drept un mecanism complex care cuprinde, în principal, cererea și oferta, concurența, prețurile, și altele, care reglementează economică, care acționează asupra diviziunii muncii și la schimbul de activități, după cum arată F.von Hayek "piața apare pentru agenții participanți la schimb ca o "amenințare", ca o "forță arbitrară" care le determină prețul și implică venitul și pe care ei caută să o influențeze sau să o controleze". Situația lor economică și nu numai aceasta depinde de piață și în primul rînd de ceea ce se petrece pe piață.

"Piața – afirmă economistul francez M.Dider-apare ca un ansamblu de mijloace de comunicații prin care vânzătorii și cumpărătorii se informează reciproc despre ceea ce ei au, despre ceea ce aceștea au nevoie, despre prețurile pe care le cer și pe care le propun pentru ca tranzițiile dintre ei să se încheie. Deci, piața este înainte de toate "un contract social", mai mult sau mai puțin spontan, care difinește locul economic în ansamblul vieții sociale".

Importanța pieței, într-un asemenea mecanism economic derivă din funcțiile pe care ea le îndeplinește în economie, cu abateri mai mari sau mai mici ca urmare a condițiilor concrete ce există în timp sau spațiu. În primul rînd, piața este cea care realizează contactul permanent dintre producție, respectiv dintre producătorii de bunuri și servicii, pe de o parte și consum, respectiv consumatorii, nevoile și gusturile acestora, pe de altă parte. Prin acest fapt piața asigură alocarea și utilizarea eficientă a resurselor economico-materiale, umane și financiare, determinînd deciziile agenților economici cu privire la producție, repartiție, schimb și consum. În al doilea rînd prin piață economică se autoreglează, își stabilește independent proporțiile și echilibrele necesare propriei reproduceri. În acest scop în decursul veacurilor de constituire și maturizare ea și-a format numeroase pîrghii ce acționează într-o complexă angrenare(preț, cerere, profit, concurență, ect.). În al treilea rînd, piața asigură echilibrul economic pe termen lung, în principal, echilibrul dintre ofertă(producție) și cerere(consum), realizînd ceea ce preconizau încă economiștii clasici- transformarea intereselor proprii ale indivizilor în cea mai bună opțiune pentru societate- cu privire la utilizarea resurselor disponibile la un moment dat.

Pentru ca piața să îndeplinească asemenea funcții se impune să existe o serie de premize necesare.

În primul rînd, condiția fundamentală pentru existență și funcționarea pieței este aceea a autonomiei de decizie a agenților economici care apar pe piață, autonomiei care trebuie privită sub toate cele trei laturi ale ei: autonomie în ceea ce privește dreptul de decizie în alocarea și utilizarea resurselor materiale, umane și financiare, autonomia organizării și conducerii procesului economic și autonomia în ceea ce privește modul de valorificare a rezultatelor activităților economice.

În al doilea rînd, reglementarea de către stat a economiei prin pîrghii economice, care își găsesc expresia într-o acțiune indirectă asupra activității economice, prin bugetul de stat, impozite, taxe și tarife, credite, investiții de stat, ect.

Deasemenea și statul trebuie în același timp să asigure orientarea socială a economiei, aplicînd în acest scop sistemul garanțiilor sociale, care asigură tuturor cetățenilor posibilități egale de muncă, de realizare a veniturilor, de asigurări sociale, de ocrotirea sănătății, învățămînt, cultură, condiții sănătoase de muncă și de mediu de viață. În fapt, nicăieri în lume piața nu mai este cu adevărat și în întregime liberă. În toate țările sînt anumite reguli de funcționare a pieței, care de obicei cad în competența statului. Iată ce spune, în legătură cu aceasta B.Reich, profesor al universității Harvard:"În lumea modernă este imposibil ca statul să nu ia decizii, privind modul în care trebuie organizată concurența economică în cadrul pieței, iar instituțiile de stat ar trebui să-și concentreze atenția asupra elaborării unor reguli privind concurența în conformitate cu țelurile de ansamblu ale societății".

2. Principalele tipuri de piață.

Economia de schimb, în care piața are un rol hotărîtor în alocarea și utilizarea resurselor ca și în organizarea, gestionarea și reglarea economiei naționalepresupune existența și respectiv funcționarea simultană a mai multor tipuri de piață. În consecință piața trebuie privită prin prisma elementelor sale componente, deoarece în realitate ea reprezintă un sistem de piețe, fiind formată din mai multe segmente între care există relații de intercondiționare, de dependență reciprocă.

Din punct de vedere al obiectului tranziției de vânzare și cumpărare se disting următoarele tipuri de piețe:

-piața bunurilor și serviciilor;

-piața factorilor de producție- formată la rîndul său din: piața resurselor naturale(inclusiv pămîntul), piața capitalului și titlurilor de valori, piața forței de muncă;

-piața monetară, financiară, ect.

Aceste piețe nu reprezintă în sine piețe unice, ci sînt constituite la rîndul lor din alte piețe. De exemplu: piața bunurilor și serviciilor cuprinde mai multe piețe sectoriale ce corespund bunurilor și serviciilor produse și cumpărate în societate, grupate după diverse criterii în categorii mai generale sau specializate (piața bunurilor de consum, piața mijloacelor de producție, piața serviciilor, piața automobiloilor, piața rulmenților,ect.). Piața muncii nu este o singură piață ci tot atîtea cîte domenii profesionale există, iar în cadrul acestora, cîte specializări sînt, fiecare cu grad diferit.

Din punct de vedere al extinderii teritoriale există: piața locală, piața regională, piața națională și piața mondială.

Aceste piețe formează un tot întreg, ele se întrepătrund, se influențează și se determină reciproc. Aceasta înseamnă că evoluția și mutațiile din oricare parte a pieții se reflectă și afectează evoluția și mutațiile din oricare parte a pieței se reflectă și afectează evoluția și mutațiile din celalte segmente de piață, și implicit, ale pieței pe ansamblu. La fel dezichilibrele manifestate pe o anumită piață se propagă și pe alte piețe și se amplifică în funcție de locul și importanța pieței respective, în sistemul de piață și în economia națională în ansamblul ei.

3. Cererea și oferta ca categorii difinitorii ale pieței.

Spre deosebire de economiile cu plainificarea centralizată în care atît cantitatea cît și prețurile la care produsele sau serviciile se vînd și se cumpără sînt stabilite în mod subiectiv arbitrar, de către aparatul central birocratic, în economiile de piață, prețurile și cantitățile acestora sînt stabilite prin deciziile unei multitudini de agenți economici, în conformitate cu cerințele obiective ale cereri și ofertei.

Cererea și oferta, mai exact raportul dintre acestea, fiind factori majori ai evoluției prețurilor într-o economie de piață, sînt, alături de concurență elemente ale mecanismului regulator al pieței. Prin mișcarea prețului, relația dintre cerere și ofertă exprimă în ultima instanță, situația pieței, pe unul sau mai multe segmente ale ei. Prin semnalul cel mai important al pieței care este prețul, se pun în evidență abundență, lipsa sau raritatea bunurilor și serviciilor precum și a factorilor de producție.

Cererea reprezintă cantitatea de bunuri și servicii pe care agenții economici, consumatori sau producători, sînt dispuși să o cumpere, la un anumit preț, într-un timp dat.

Totodată, cererea este un act individual, al unui individ unei întreprinderi sau grup social, însă formarea prețurilor depinde de confruntarea cererii totale și ofertei totale a bunului sau serviciului respectiv. Cererea totală pentru un bun sau serviciu considerat, reprezintă suma tuturor cantităților cerute de către toți consumatorii individuali(n) ai acestuia

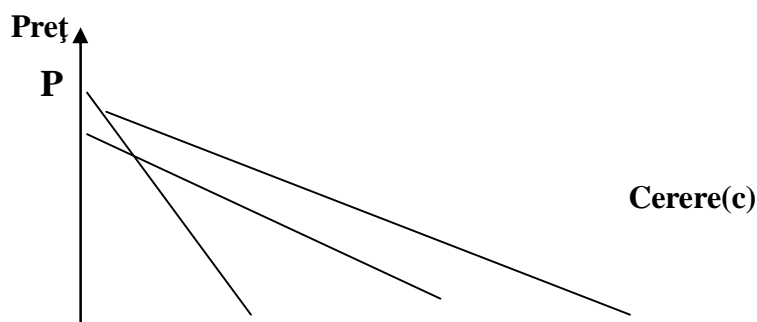
$$C = \sum_{ci}(p)$$

C= cererea totală a unui bun sau serviciu pentru un preț dat.

n= numărul de consumatori

c=cererea unui consumator la un preț dat.

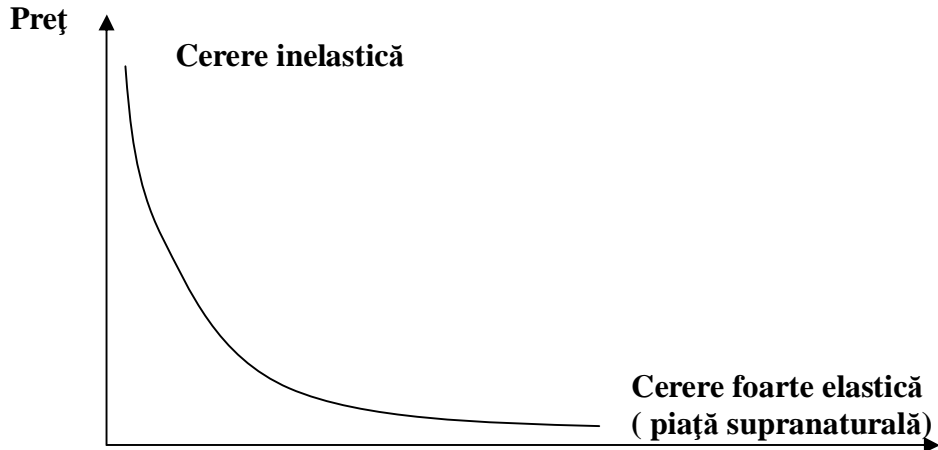
Curba cererii totale reprezintă suma "orizontală" a curbelor cererilor individuale ale unui produs. Dacă a și b reprezintă curbele cererii a doi consumatori pe o piață, pentru un preț dat cererile celor doi consumatori sînt C_a și C_b , iar cererea totală $C = C_a + C_b$

$$O \qquad \qquad \qquad C=C_a+C_b$$

Același principiu de lucru este și pentru cazurile în care există un număr foarte mare de consumatori.

Între cererea pentru un produs și prețul acestuia există o relație inversă care poate fi redată printr-o curbă a cereii.

Aceste curbe ne permit să evaluăm elasticitatea consumului în raport cu venitul: cheltuielile pentru achiziționarea produselor agroalimentare cresc mai puțin decât proporțional față de elasticitatea mai mic de 1); cheltuielile cu îmbrăcăminte și locuința cresc proporțional cu creșterea venitului (coeficient de elasticitate egal cu 1), iar cheltuielile diverse cresc mai mult decât proporțional față de creșterea venitului (coeficient de elasticitate mai mare de 1).

Curba cererii totale pentru un bun sau curba cererii pe piață indică diverse cantități dintr-un anumit bun cerut de toți consumatorii, care corespund unor niveluri diferite de preț. În general cu cât prețul crește cu atât cererea pentru un anumit bun este mai mică, drept urmare, cererea este funcție descrescând față de preț. Din reprezentarea grafică se observă că scăderea cererii nu este însă proporțională cu creșterea prețurilor. La început cererea scade mai accentuat, apoi mai lent, pînă cînd tinde să devină constantă.

Oferta reprezintă cantitatea de bunuri și servicii care poate fi vîndută pe piață la un anumit preț. Întrucît formarea prețurilor depinde de confruntarea ofertei totale cu cererea totală, oferta pentru un bun sau serviciu anume reprezintă suma tuturor cantităților oferite de toți producătorii individuali (n) ai acestuia

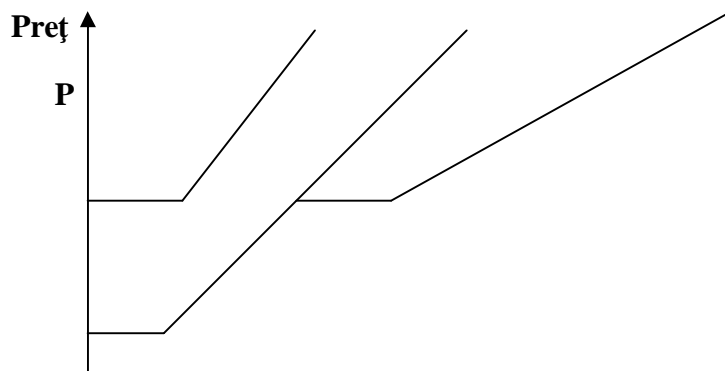
$$O = \sum o_i(p), \text{ unde}$$

O = Oferta totală a unui bun sau serviciu la un preț dat;

n = numărul de producători;

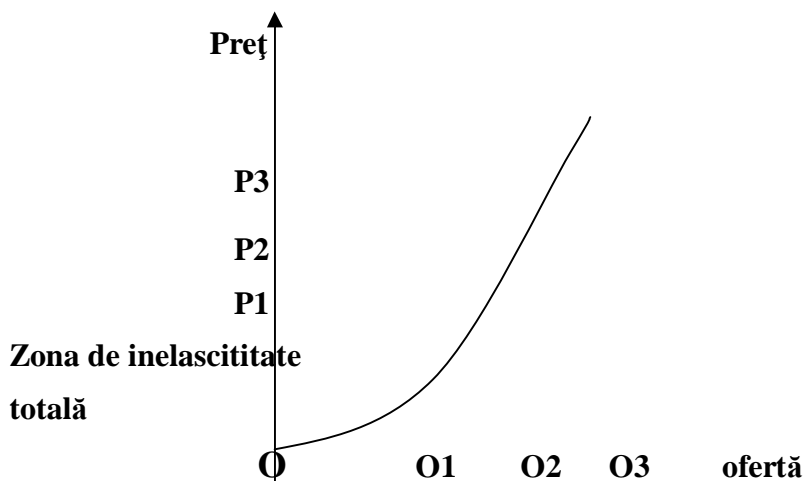
o = oferta unui producător al acelui bun sau serviciu la un preț dat.

La fel ca și cererea, curba ofertei totale pentru un anumit bun sau serviciu se obține însumarea „orizzontală” a curbelor ofertelor individuale ale acestui bun sau serviciu. Dacă a și b reprezintă curbele ofertei a doi consumatori pe o piață, pentru un preț dat ofertele celor doi consumatori sînt O_a și O_b , iar oferta totală este: $O = O_a + O_b$ și respectiv C va fi traseul curbei ofertei totale.

O Oa Ob O=Oa+Ob ofertă

Relația dintre prețul unei mărfi și cantitatea din acea marfă disponibilă vânzării pe piață poate fi redată prin curba ofertei.

Exprimând diversele cantități de mărfuri pe care vânzătorii sînt dispuși să le vîndă la anumite niveluri de preț, această relație este directă, în sensul că oferta crește pe măsură ce sporește și prețul. Aceasta se explică prin faptul că prețul situînduse la un nivel mai ridicat, producătorii urmăresc să ofere cît mai multe produse pentru ași spori profiturile lor.

Între cele două categorii corelative ale pieții-oferta și cererea de mărfuri și servicii- se stabilește un anumit raport, care reprezintă o formă specifică de exprimare a relațiilor dintre producție și consum în condițiile producției de mărfuri. Raportul dintre cerere și oferta are un caracter legic, fiind relevat de legea cererii și ofertei

În esență, legea cererii și ofertei exprimă faptul că într-o piață concurențială, toate celelalte condiții, rămîn constante, cererea pentru un anumit produs sau serviciu crește pe măsură ce prețul crește. Prețurile și cantitățile la care produsele sau serviciile se vînd și se cumpără tind să fie determinate de punctul în care cererea și oferta sînt egale.

Într-o economie de piață acțiunea legii cererii și ofertei este o problemă esențială, întrucît piața fără rolul adecvat al acțiunii acestei legi nu este o piață efectivă. Există și într-o economie cu planificare centralizată piața, dar cererea și oferta merg pe drumuri foarte distincte, care practic foarte rare ori se întîlnesc, iar atunci cînd acest lucru are loc, se realizează în cea mai mare parte a situațiilor în favoarea ofertei, mai exact a unei oferte limite dirijate și controlate, concepută, de cele mai multe ori, fără corelații cu cererea. Sau, economia de piață în sensul cel mai bun al cuvîntului, implică o acțiune reală a legii cererii și ofertei. Pînă nu este creat cadrul de acțiune al acestei legi, a mecanismelor care vor permite o întîlnire favorabilă între cerere și ofertă, nu putem spune că avem de-a face cu o ecou de piață.

În analiza acțiunii legii cererii și ofertei trebuie să avem în vedere și faptul că ea se exercită într-un anumit cadru instituțional și social și se află sub impactul nu numai a factorilor economici ci și a celor psihologiei și sociali, cum ar fi de exemplu, comportamentul individual rațional, prin care fiecare agent economic urmărește maximizarea satisfacțiilor sale cu minimum de cheltuieți, comportament ce depinde nu numai de venit ci și de mediul social, tradiții, concepții. Deaceia în cadrul pieței cererea și oferta nu pot fi neglijate.

CAP. II. PRINCIPALELE FORME DE PIETE CONTEMPORANE

1. Piața bunurilor de consum. Bursele de mărfuri.

Piața bunurilor de consum – constă din ansamblul vânzărilor – cumpărărilor al ofertei și cereri de bunuri materiale și servicii avînd ca destinație satisfacerea nevoilor personale și colective, precum și dintre toate cele operațiuni care se includ în comerțul cu ridicata și cu amănuntul. Complexitatea și eterogenitatea acestui esgment de piață sînt condiționate în primul rînd de diversitatea și dinamica bunurilor de consum de uz curent și de folosință îndelungată, bunuri alimentare și îmbrăcăminte. În funcție de starea obiectului supus vânzării – cumpărării în momentul tranzacției piața se prezintă sub două forme:

- piața reală, și
- piața fictivă.

Piața reală exprimă cererea de bunuri sau servicii și de factori de producție prezentate în momentul tranzacției pe piața dată. Piața fictivă care nu este altceva decît bursa de mărfuri presupune confruntarea dintre cerere și ofertă, care are loc sub forma circulației titlurilor de valoare.

Bursele de mărfuri sînt piețe caracteristice ce concetreză în același loc și în același timp o mare parte din cererea și oferta mondială de anumite produse pe care se desfășoară curent tranzacțiile de vânzare cumpărare, după o procedură specială motivate afit de nevoi reale cît și de intenții speculative.

În general bursele de mărfuri sînt specializate pe produse sau grupe de produse. Obiectul tranzacțiilor la burse îl constituie bunurile fungibile sau cu un anumit grad de standartizare caracterizate prin omoginitate sub aspect calitativ. Printre aceste produse se înscriu îndeosebi materiile prime și alte produse cu caracteristici omogene, produse agroalimentare, animale vii, produse din lemn, combustibil, cauciuc, bumbac, piei brute, ect. În afară de omoginitate și grad mare de standartizare pentru a deveni obiect de comercializare la burse mărfurile trebuie să îndeplinească și alte condiții și anume:

- a. să fie mărfuri cu importanță strategică mare în consumul mondial așa încît piața lor să fie de mari dimensiuni și să angreneze un mare număr de agenți economici.
- b. Să se caracterizeze prin oscilații mari și frecvente ale cereii și ofertei și respectiv ale prețurilor pentru a genera interesul vînuătorilor și cumpărătorilor.
- c. Mărfurile tranzacționale la bursă trebuie să fie depozitabile sau să ofere prin natura lor certitudinea existenței în stare de livrare la un moment dat.

Bursele de mărfuri se constituie și funcționează în principalele zone producătoare sau consumatoare ale unor astfel de produse.

În vederea comercializării unei mărfi la bursă oferantul trebuie să depună cererea de înscriere pe lista de cotare. La bursele cu acces limitat această cerere nu poate fi depusă decît de un membru al bursei. Odată cu acesta se depune și o garanție de participare reprezentînd de rgulă 10% din valoarea tranzacției.

Tranzacțiile se negociază și se încheie public pe așa numitul ring al bursei care reprezintă de regulă un perimetru circular la parterul edificiului bursei. Tranzacțiile se desfășoară sub supravegerea administrației bursei, asigurată de curtierii, țeful curtierilor în preună cu grupul care alcătuiește așa numita ”comisie a cotei”. Specific burselor este faptul că cantitatea cît și calitatea mărfurilor sînt standartizate. Unitatea de mărfuri poartă denumirea de contract sau loc, desemnînd o cantitate fixă din marfa respectivă.

Prețurile de bursă denumite cotații se stabilesc zilnic pentru toate categoriile de tranzacții și se afișează public la închiderea sesiunilor de vânzare de seară sau de dimineață și de seară.

Cotațiile afișate pot fi efective sau nominale. Cotațiile efective se stabilesc pe baza tranzacțiilor efective încheiate în cursul zilei. Cotațiile nominale se stabilesc pentru acele mărfuri care se comercializează curent la burse dar pentru care nu sau încheiat tranzacții pe parcursul mai multor zile din lipsă de cerere sau de ofertă. După modul de determinare cotațiile pot fi:

- cotații medii, calculate ca medie zilnică;
- cotații limită, care se calculează ca medii ale prețurilor minime sau ale prețurilor maxime;
- cotații de lichidare, calculate după metodologii deosebit de compexe de casă de cliring.

Una di particularitățile comercializării prin burse, constă în faptul că marfa supusă vânzării-cumpărării nu trebuie să fie întotdeauna prezentă, ci doar atestă existența ei, prin documente. Mai mult, uneori, marfa

nic nu este aflat încă în proprietatea vânzătorului, la data încheierii tranzacției neputându-se nici problema atestării existenței ei.

În funcție de acest aspect, putem distinge mai multe tipuri de operațiuni la bursă și anume:

-tranzacției pe bani gata care livrarea mărfurilor și plata lor au loc imediat după încheierea contractului.

-tranzacție la termen în care livrarea mărfurilor convenite la o dată ulterioară, uneori destul de îndepărtată.

Operațiunile la termen mai pot fi clasificate și în operațiuni ferme și operațiuni cu primă. Operațiunile ferme presupun executarea contractului prin livrare efectivă a mărfurilor și achitarea prețurilor la termenul convenit. Operațiunile cu primă se mai numesc și operațiuni reziliabile deoarece la termenul de încheiere a poziției fie vânzătorul fie cumpărătorul pot renunța la contract dacă nu și-au realizat intențiile speculative.

În primul rând bursele sînt cele mai importante centre de recoltare prelucrare și difuzare a informațiilor privind conjuctura piețelor naționale și internaționale. Bursele polarizează cele mai diverse informații din toate colțurile lumii și din toate domeniile: economic, politic, social, tehnic, științific, ect. Zgomotul bursei este un adevărat ecou al pulsului cererii și ofertei al ritmului producției, tensiunilor monetare, grevelor, ciclurilor electorale, ect. În al doilea rând bursele ca formă de instituționalizare a cererii și ofertei se constituie într-unul din cele mai importante mecanisme de formare a prețurilor la numeroase materii prime și semifabricate și de prospectare a evoluției lor. În al treilea rând bursele joacă rolul de piețe caracteristice pentru majoritatea produselor care constituie obiectul lor de activitate. În al patrulea rând bursele de mărfuri îndeplinesc funcția de divizare și preîntîmpinare a riscurilor.

2. Piața capitalului. Bursa de valori și mecanismul funcționării ei.

Fără să aibă o dimensiune speculativă piața de capital este oarecum o suprastructură. Prin intermediul pieței de capital se creează resurse pentru economia reală iar instituțiile din acest sistem pot evalua cu un grad ridicat de sensibilitate eficiența alocării resurselor din economie.

Economiile naționale se caracterizează prin existența și funcționarea unor piețe monetare și de capital mai mult sau mai puțin dezvoltate. Adesea este greu să se facă o delimitare netă între cele două tipuri de piețe întrucît în realitate ele se întrepătrund și se interconstrucionează.

Piețele de capital spre deosebire de cele monetare sînt specializate în efectuarea de tranzacții cu active financiare cu scadențe pe termeni medii și lungi. Prin intermediul lor capitalurile disponibile sînt dirijate către agenții economici naționali sau de pe piețele altor țări unde nevoile de capital depășesc posibilitățile monetare impun anumite restricții privind accesul la resursele financiare interne.

Piața capitalului sau piața activelor financiare o definim aici ca loc de întîlnire între nevoile de resurse bănești ale întreprinderilor și disponibilitățile bănești ale menajelor, ale gospodăriilor de familie. Piața capitalului se referă la achizițiile și vânzările de titluri de valori cu o scadență mai mare de un an. Aceste deplasări de capitaluri financiare de pe o piață națională către altă piață au condus practic la crearea și funcționarea în afara piețelor interne de capital a unei piețe internaționale de capital.

Una din cele mai importante funcții ale piețelor de capital constă în emisiunea și plasarea de valori mobiliare din însărcinarea emitenților sau debitorilor, adică vânzarea pentru prima oară de acțiuni, obligațiuni și a altor titluri către deținători de capitaluri financiare disponibile. Pe aceste piețe se vînd valori mobiliare emise de unele entități care au nevoie de capital financiar și se cîmpără de alte entități care dispun de economii și de capitaluri pe termen mediu și lung.

În structura piețelor de capital se includ atît piețele naționale cît și europieților. În funcție de natura valorilor mobiliare emise și negociate piața de capital îmbracă în principal două forme: piața acțiunilor și piața obligațiunilor, pe care circulă titluri naționale și străine.

Paralel cu formarea și extinderea pieței acțiunilor exprimate în moneda națională și prin intermediul căruia sînt atrase capitaluri financiare interne și scopulconstituirii majorării capitalului social a societăților emittente s-a cristalizat și s-a dezvoltat o piață internațională a acțiunilor pri participarea cu active financiare în valută ale unor agenți economici din anumite țări la capitalul social al unor societăți industriale și comerciale din alte țări în calitate de acționari.

Alături de piața obligațiunilor în structura acestei forme de existență a pieței de capital distingem atît piața obligațiunilor interne cît și piața obligațiunilor externe. Piața obligațiunilor interne prezintă negocierea titlurilor de credit emise în moneda națională, oferanții și investitorii fiind rezidenții ai țării pe teritoriul căruia funcționează piața respectivă. Piața obligațiunilor străine reprezintă o formă

importantă clasică a pieței internaționale de capital și constă în emisiuni internaționale plasate în țara în a cărei monedă se exprimă titluri respective.

Emisiunile de titluri și eurotitluri și care reprezintă cererea de capital se realiuează de către societățile publice și private, guverne, instituții financiar-bancare naționale și internaționale, societăți de asigurări, ect. Cererea de capital financiar este reprezentată de sectorul public și privat (BIRD, BEL, BAD, BERD, ect.). Oferta de capital este făcută de către deținătorii de capitaluri financiare, reprezentați de organizații economice, bănci, case de economii și asigurări, ect.

Piețele de capital sînt formate din două segmente distincte și interdependente: piața primară și cea secundară. Piața primară servește la prima plasare a emisiunilor de valori mobiliare pentru atragerea capitalurilor financiare disponibile pe termen mediu și lung atît pe piețele interne cît și pe piețele internaționale de capital. Piața secundară reprezintă titluri mobiliare care eu fost deja puse în circulație. Ea oferă pe de o parte posibilitatea valorificării acțiunilor și obligațiunilor înainte ca acestea să aducă dividende sau dobînzi, iar pe de altă parte garanția că titlurile mobiliare au valoarea și pot fi reintroduse oricînd în circuitul financiar.

Piața secundară poate fi considerată o piață absolută în ceea ce privește reglarea liberă a cererii și ofertei de valori, nevoia de capital și starea economiei naționale.

Bursele de valori sînt instituții de o omportanță deosebită în ansamblul mecanismelor de reglare a economiei de piață deținînd o poziție dominantă pe piețele interne de capital și pe piața internațională. Bursele de valori reprezintă piețe de capital oficial unde se vînd și se cumpără valori mobiliare.

Obiectul tranzacțiilor la bursele de valori îl constituie drepturile de proprietate asupra valorilor mobiliare, adică asupra obligațiunilor, efectelor de comerț, acțiunilor și altor titluri de proprietate.

Obligațiunea este o hîrtie de valoare care se obține prin acordarea unui împrumut pe o perioadă determinată în schimbul unui procent fix de profit denumit cupon. Obligațiunile implică pentru deținătorii lor cel mai scăzut grad de risc, deoarece sumele convenite cu titlu de cupone sînt garantate indiferent de rezultatele financiare ale firmei emitente. După scurgerea perioadei de timp pentru care este emisă, obligațiunea este răscumpărată de emitent, iar în acest interval deținătorul ei încasează un venit fix.

Acțiunile sînt hîrtii de valoare care atestă acordarea de împrumut pe o perioadă nedefinită contra unui profit numit devident. În funcție de mărirea devidentului acțiunile pot fi preferențiale și obișnuite. În cazul acțiunilor preferențiale, procentul de profit este fix. Acțiunile obișnuite implică un grad maimare de risc dar și șanse mai mari de cîștig, deoarece marimea devidentului este variabilă în funcție de rezultatele financiare ale firmei. Din veniturile totale ale firmei se scad cheltuielile denumite ” costuri de lucru” pentru a determina profitul de lucru. Din acestea se deduc cupoanele și impozitele rămînînd profitul net. Din profitul net se achită dividendele fixe, iar partea rămasa este alocată pentru acumulări și onorarea dividendelor la acțiuni obișnuite.

Înființarea și funcționarea burselor de valori au loc pe baza normelor și reglementărilor juridice, adoptate în fiecare țară, cu privire la activitatea instituțiilor.

Tranzacțiile la bursele de valori se efectuează prin intermediul „brokerilor” și a „jobberilor”. Brokerii sînt agenți de schimb care primesc și supun spre execuție ordinele de vînzare cumpărare ale efectelor financiare. Ei adresează aceste ordine jobberilor. Jobberul se află la panoul de cotații pe care afișează inițial cotațiile de deschidere. Cursul de cumpărare ale efectelor financiare este sensibil mai mic decît cursul de vînzare.

În anul 1971 în SUA sa creat bursa informatizată NASDAQ(National Association of Scurities Deabers Automated Qoutations System). Este o piață specială ce se deosebește de cele clasice atît prin modul de organizare și funcționare cît și prin tehnicile de lucru specifice folosite, este bazată pe un sistem informatic care prelucrează automat tranzacțiile încheiate, nu există un loc fizic unde se întîlnesc cei care vînd și cei care cumpără titluri. Bursa NASDAQ se deosebește de cele clasice și în ceea ce privește rolul pe care-l au –stabilirea prețului titlurilor oferite și solicitate de clienți. Au un grad de lichiditate și competitivitate ridicate. Majoritatea titlurilor cotate la bursa NASDAQ aparțin societăților tinere și de mărime mijlocie, în principal din sectoarele de vîrf a economiei. Dar totuși cea mai renumită bursă din lume rămîne să fie NYSE din SUA.

Cu tote că sînt țări cu mult mai dezvoltate decît Republica Moldova așa cum sînt: SUA, Germania, Japonia unde există o piață de capital foarte dezvoltată, chiar cele mai dezvoltate piețe din lume...

În Republica Moldova există și se dezvoltă o piață de capital, dar este la un nivel de dezvoltare foarte jos în comparație cu alte piețe externe. Conform celor expuse mai sus referitor la piața de capital și bursele de valori, gândind bine și analizând tot ceea ce sa spus pînă acum în acest paragraf, eu aş forma piața de capital în R.M. din trei sectoare:

1. Societățile comerciale care atrag capitalul financiar și îl investesc în bunuri și tehnologii productive.
2. Gospodăriile familiale care economisesc o parte din venituri și le pun la dispoziția investitorilor.
3. Instituțiile financiare și bancare.

O viitoare piață de capital va fi mult mai complexă cel puțin din următoarele II motive:

În primul rînd fiecare din cele 3 sectoare desfășoară și activități speciale, astfel societățile comerciale își vor fructifica mai multe disponibilități bănești proprii în operațiuni financiare sau bancare: cumpărări de acțiuni și obligațiuni acordate de credite comerciale.

În al doilea rînd, tranzacțiile financiare între sectorul (2) și (1) se pot face și direct fără apelarea la serviciile de intermediere ale instituțiilor financiar-bancare. Mai mult tilurile cumpărate de populație din economiile sale pot fi mobilizate(transformate din nou în bani) pe o piață secundară de capital înainte de scadență, piață ce se va dezvolta tot mai mult și care va determina o circulație intensă acestor hîrtii de valoare și multiple fluxuri financiare fără legătură directă cu capitalul inițial constituit.

CAP.III.CONSTITUIREA ȘI PROBLEMELE FUNCȚIONĂRII PIETII HÎRTIILOR DE VALOARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA.

Trecerea de la economia centralizată cu caracter directiv la cea de piață, în care astăzi se află economia națională a Republicii Moldova, presupune un schimb radical al relațiilor de producere și proprietate. Unul din elementele principale ale acestei restructurării este reforma sistemului de finanțe și credit al statului, formarea și dezvoltarea pieții financiare și a segmentului ce mai important al ei – piața hîrtilor de valoare(PHV).

Formarea PHV are ca urmare crearea mecanismului de piață în loc de cel de stat cu caracter directiv,care presupune transferarea liberă,și totodată a capitalului dintr-o ramură sau alta prin acumularea mijloacelor bănești libere ale populației,persoanele juridice și statului,folosirea lor pentru investire productivă și neproductivă în mărimea determinată de cerințele pieții ce duce la obținerea efectului maxim pentru economie în integritate.Prin urmare,PHV este parte componentă a circulației atît a pieții monetare,cît și a pieții capitalurilor,rolul cărora este destul de important pentru etapa contemporană de transformare a economiei republicii.

PHV reprezintă un sistem organizațional complex cu un nivel înalt de integritate și interdependență a tuturor elementelor structurate.De aceea dezvoltarea PHV în Republica Moldova presupune crearea și dezvoltarea infrastructurii corespunzătoare atît la nivelul primar unde se efectuează emiterea și realizarea hîrtilor de valoare,cît și la nivelul secundar,unde se efectuează vînzarea-cumpărarea lor.

Printre cele mai importante premise ,fără de care existența deplină a PHV este imposibilă,deosebim:

- 1.bază legislativă dezvoltată a pieței
- 2.existența sistemului de reglare a PHV
- 3.prezența societăților de acțiuni ,care efectuează emisiunea hîrtilor de valoare
- 4.multitudinea hîrtilor de valoare pe piață și cererea lor
- 5.organizarea și funcționarea rețelei de participanți profesioniști la piața hîrtilor de valoare
- 6.asigurarea cu cadre și informație

Data creării formale a PHV în Republica Moldova o putem numi intrarea în vigoare în anul 1992 a legislației corporative-Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi și Legea cu privire la societăți pe acțiuni.

Cu toate neajunsurile, aceste legi au permis tot odată crearea elementului de bază a PHV-societăților pe acțiuni, ce își realizează acțiunile sale prin subscripție publică.

Totodată lipsa unui mecanism real de funcționare a economiei de piață, pregătirea slabă a participanților și lipsa unui sistem dezvoltat de reglarea pieței au adus la crearea intensivă a acestor întreprinderi și emisuni în masă a hotărârilor de valoare. Toate societățile pe acțiuni s-au creat în perioada menționată ca societăți pe acțiuni de tip închis cu realizarea acțiunilor sale între un număr limitat de persoane- de regulă fondatori și ca atare nu crea posibilități reale pentru dezvoltarea PHV. Nici crearea la sfârșitul anului 1992 a Comisiei de Stat pentru PHV – organ de reglare în condițiile pieței inexistente-nu a adus rezultate radicale în domeniul acesta. Practic ca punct inițial al formării PHV a devenit anul 1993 prin adoptarea la 18 mai a Legii privind circulația hârtiilor de valoare și bursele de valori, creînd baza juridică a PHV și determinînd noțiunile generale și principale de funcționare a ei și prin începutul procesului de privatizare și acționarea contra Bonuri Patrimoniale a întreprinderilor din Moldova. În acest proces a fost inclusă majoritatea populației Republicii- circa 3,5 mln, care au primit bonurile patrimoniale. În perioada noiembrie 1993-martie 1995 în Republică au fost privatizate 654 întreprinderi mici, medii și mari ca rezultat al participării directe a populației la licitație și privatizare prin fonduri speciale de invenții și companii de trast. Aceasta practic a hotărît din înainte crearea PHV primare din Moldova. În timpul acesta au fost achitate 28,6% din numărul total al bonurilor patrimoniale eliberate(sau 260,6 mlrd u. b.), și înseamnă că contra sumei acestea au fost cumpărate acțiunile de valoare reală a întreprinderilor de stat sau fondurilor de investiții. Circa 25% din populația Republicii au devenit deținători reali ai hotărârilor de valoare.

Faptul acesta a adus la necesitatea creării pieții secundare, care trebuie să asigure procesul de vânzare-cumpărare a hârtiilor de valoare. Apariția, începînd cu mijlocul anului 1994, a noilor societăți pe acțiuni care plasează acțiunile sale prin subscripție publică, emisiunea în prezent și în viitor a hotărârilor de valoare destinate pentru vânzare publică de către fondurile de investiții și bănci, continuarea privatizării în masă în Republică amplifică acest proces.

Existența pe PHV a diferiților emitenți și a acționarilor cu interese diverse crează problema asigurării reglării și echilibrării pieții. Pentru soluționarea acestei probleme este prevăzută Bursa de Valori (BV)-formă superioară de organizare a pieței secundare a hârtiilor de valoare, nucleul profesional, normativ, tehnologic și comercial a PHV.

În piața normală cu investirea mijloacelor în hârtiile de valori, capitalul nu se socoate din circulație, investițiile în orice ramură a economiei poartă practic acelaș caracter lichid, ca și bani în numerar în conformitate cu posibilitatea de a vinde la Bursă în orice moment.

Astfel conform datelor statistice din 1-06-2000 putem aduce la cunoștință următoarele date, putem deosebi astfel numeroase date din anul 1999 și 2000. Datele prezentate mai jos ne reliefează starea pieții hârtiilor de valoare.

Controlul de stat și reglementarea activității pe piața hârtiilor de valoare în Republica Moldova este efectuat de către Comisia de stat pentru piața hârtiilor de valoare(CSPHV), creată la 26.10.92.

Comisia este alcătuită di 10 persoane, 5 dintre care în frunte cu președintele sînt salariați permanenți, restul fiind funcționari ai ministerilor de finanțe, economice, privatizare, cancelarieri de stat și Bănci Naționale.

În baza datelor CSPHV volumul total al valorii nominale a hârtiilor de valoare emise de către stat și alși intenși, la data 01.04.1995, constituția 1336 mln cote asociative, dintre care 1247 mln (91%) – hîrtii de valoare corporative (acțiuni), 106 mln, cote asociative(8%) – hîrtii de valoare, emise de bănci și 13 mln cote asociative(1%)- hîrtii de valoare, emise de stat.

În componența hîrtiilor de valoare corporative – 1241 mln constituie acțiunile întreprinderilor privatizate; 3,5 mln – acțiunile SA nou-create și 2,5 mln – acțiunile fondurilor de investiții.

Acest proces de privatizare, în masă în continuă dezvoltare reprezintă un motiv care ne face să afirmăm, că numărul hîrtiilor de valoare corporative, ce aparțin întreprinderilor privatizate și fondurilor de investiții, tinde să se mărească.

Majoritatea hîrtiilor de valoare, în număr de 105,1 mln emise de către bănci prin subscripție închisă, care nu vor circula liber pe piața hîrtiilor de valoare. Tot odată apare o evidență tedință din partea băncilor, de a efectua imiterea de tip deschis, inclusiv a altor hîrtii de valoare: cambii, certificate bonare, ect.

Hîrtiile de valoare de stat includ de asemenea și obligațiuni ale tezaurului de stat, care constituie 7,1 mln lei (55%), apoi certificatele de stat-4,4 mln lei(34%), și oligațiunile împrumuturilor interne de stat- 1,49 mln (11%) cu termene de rambursare și rate ale dobînzii diferite.

În conformitate cu datele bugetului de stat pe anul 1995 se prevedea mărirea cantității hîrtiilor de valoare pînă la 40 mln lei. La licitațiile organizate pe data de 11 mai 1995 a fost organizată vânzarea suplimentară

certificatelor de stat la un preț de 1,5 mln lei. Astfel volumul pieței hârtiilor de valoare începând cu această dată a fost într-o creștere continuă.

Reeșind din cele spuse mai sus putem afirma că la momentul dat premisele principale în formare a pieței secundare sa înfăptuit și se simte o acută necesitate de a activa în cel mai urgent mod mecanismul puteri în circulație și redistribuiri hârtiilor de valoare, cu scopul asigurării eficacității invențiilor în economie. Astfel, emitent de bază al infrastructurii pieței hârtiilor de valoare devine bursa de valori din Moldova care joacă rolul unei piețe organizate instituțional de către operatorii acesteia cu scopul efectuării vânzărilor cu hârtiile de valoare de calitate înaltă deasemenea joacă rolul unui indice și regulator al pieței secundare hârtiilor de valoare(deja ceva menționat).

Bursa de valori din Moldova a fost înființată la 7 ianuarie 1994 de către 34 participanți profesioniști la piața hârtiilor de valoare în calitate de societate pe acțiuni de tip închis în conformitate cu Legea privind circulația hârtiilor de valoare și burse de valori. La momentul actual bursa de valori întrunște 53 participanți profesioniști la piața hârtiilor de valoare. Organele de conducere ale bursei de valori sînt Adunarea generală a acționarilor, iar între perioada convocărilor acestuia – consiliul bursei compus din 16 membri. Organul administrativ de conducere constituie cîrmuirea bursei de valori în frunte cu președintele.

Sistemul de vânzări la bursa de valori din Moldova va aplica sistemele automatizate de comparare a cererilor pentru cumpărare și vânzare a hârtiilor de valoare cu lichidarea lor ulterioară. Operațiile la bursa în baza cererilor depuse, vor fi efectuate în exclusivitate de către brokeri sau de firmele de brokeri, care la rîndul lor sînt membri ai bursei de valori. Prin intermediul firmelor indicate mai sus orice posesor al hârtiilor de valoare poate înfăptui vânzarea – cumpărarea acestora, doar dacă hârtiile de valoare, pe care le posedă sînt cotate la bursă. În caz dacă hârtiile de valoare în cauză nu se cotează la Bursă, cumpărarea-vînzarea se efectuează prin intermediul firmelor de brokeri care operează pe piața bursei, tranzacția fiind înregistrată la bursă. Stabilirea prețurilor hârtiilor de valoare cotate la bursă se va efectua în baza fixingului- confruntării cererii cu oferta.

Achitățile pentru tranzacțiile la bursă de valori se va efectua reeșind din utilizarea sistemelor de clearing și a achităților, prin intermediul recurgerii la prima etapă la registratorii menționați mai sus, și în continuare – cu folosirea Depozitului central și al Camerii de clearing.

În urma tranzacțiilor încheiate a căror efectuare este înfăptuită de către firmele de brokeri pentru a acoperi cheltuielile parvenite în urma comiterii greșelilor sau în urma neîndeplinirii la timp a operațiilor de achitare, se crează Fondul de Garanție, care activează în baza cotizațiilor membrilor Bursei. Listingul hârtiilor de valoare la Bursa de valori din Moldova, în baza hotărîrilor Cîrmuirii Bursei, urmează să se efectueze conform anumitor scheme.

Totodată cotarea hârtiilor de valoare va fi efectuată în trei etape, fiecare din ele avînd cerințele sale privitor la: schimbul activilor, termenul de activitate a companiei, numărul posesorilor acționarilor, volumul pachetului de acțiuni și termenul listingului la etapele precedente. La fel cerințele față de hârtiile de valoare, care se vor cota la prima etapă, vor fi maxime și cele de la etapa a treia- minime. În caz dacă vor interveni schimbări în starea financiară a emitentului, hârtiile lui de valoare pot să treacă de la cotarea unui nivel la altul.

Cu toate că în Moldova au fost create elementele de bază ale Pieților hârtiilor de valoare întrun termen foarte scurt, fapt care deja este dovada unei realizări considerabile, există totuși probleme externe și interne a pieței și bursei de valori.

Printre problemele de bază enumăr următoarele:

1. Criza generală a economiei, căreia aparțin și fondurile de investiții, fapt care frînează considerabil cererea la hârtiile de valoare.
2. Nelichiditatea și nivelul scăzut al calităților investiționale la momentul actual al majorității hârtiilor de valoare.
3. Problemele referitoare la funcționarea legislației, ce reglementează piața hârtiilor de valoare și anume contradicțiile legislative, normele învechite, ect., de asemenea lipsa totală a legislației pieței nebursiere.
4. Dezvoltarea joasă a tehnologiei vânzărilor hârtiilor de valoare, a infrastructurii bursei de valori din Moldova și pieții hârtiilor de valoare în general.
5. Dificultatea prognozării mișcărilor ratelor hârtiilor de valoare și a volumului pieței, mai cu seamă la prima etapă a vânzărilor la bursa de valori.

6. Lipsa deprinderilor practice la efectuarea vânzărilor hârtiilor de valoare, și a operatorilor pieței, lipsa principiilor unei etici de muncă, dezvoltarea joasă a sistemului de învățământ și de pregătire a cadrelor.
7. Nivelul ridicat al riscului asumat în legătura cu hârtiile de valoare.
8. Componenta nereușită a operatorilor pieței.
9. Lipsa planificării pe termen lung a dezvoltării pieței hârtiilor de valoare și bursei de valori.
10. Necesitatea intrării protecției investitorilor individului pe piața hârtiilor de valoare.

Rezolvarea problemelor în cauză constituie unul din scopurile premordiale a pieței pentru hârtiile de valoare din Moldova. Astfel, hotărîrea unora din aceste probleme se datorează doar timpului, iar soluționarea altor probleme necesită o strictă coordonare a activității organelor de stat a bursei de valori din Md. a activității operatorilor pieței și organizațiilor de autocontrol a acestor, militante pentru dezvoltarea și conducerea progresivă a pieței pentru hârtiile de valoare din țară. Tendințele de bază în această privință sînt:

- Continuarea procesului de privatizare și a acționării întreprinderilor, crearea concepțiilor de bursă la acționarea întreprinderilor.
- Stimularea emiterii diverselor feluri de hîrtii de valoare, însoțită de stabilirea unui control riguros asupra calității, creșterii volumului, inclusiv cele cotate la listing cu scopul atingerii nivelului piețelor în creare, nivel stabilit de către Corporația internațională financiară.
- Crearea pieței extrabursiere și menținerea corespondenței ei cu piața hîrtiilor de valoare.
- Orientarea activității pieței hîrtiilor de valoare la investiții.
- Perfecționarea pieței care să contribuie la crearea unei pieți de autocontrol sau a pieței europene, pornind de la particularitățile locale.
- Perfecționarea operatorilor pieței.
- Orientarea activității bursiere nu numai la vânzarea – cumpărarea hîrtiilor de valoare dar și la aprecierea stării pieței, în general, prin intermediu implantării principiilor de analiză pluralistă a folosirii metodelor matematice și de indeci.

Consider, că o astfel de coordonare progresistă cu activitatea pieței hîrtiilor de valoare în alianța cu stabilizarea situației economice în Republica Moldova, trebuie să contribuie la progresarea pieței hîrtiilor de valoare și perfecționării ei conform standardelor internaționale.

II. CONCLUZII

În lucrarea dată am încercat a confirma mare importanță a pieței în dezvoltarea economică, precum și locul diferitor piețe în sistemele economice.

Am citit părerele celor mai autoritari economiști, savanți ai neamului și nu numai. Prin ele am încercat să aduc și eu niște argumente ce vizează piața. Această lucrare este după părerea mea destul de actuală deoarece am adus atenția tuturor date cât se puteau de concrete referitor la activitățile ce se desfășoară zi de zi pe piață. În concluzie eu aș remarca că piața a avut un rol important de-a lungul timpului, adică din cele mai vechi timpuri și pînă în prezent. Am abordat toate problemele care se confruntă piața la etapa actuală și după părerea mea am propus cele mai eficiente propuneri pentru soluționarea problemelor. În concluzie după părerea mea cele mai mari probleme se întîlnesc pe piața hîrtiilor de valori, după părerea mea asta din cauză că piața hîrtiilor de valori este mai tîrziu înființată în comparație cu celelalte tipuri de piețe la fel gradul de dezvoltare economică la un nivel foarte jos. Concluzia este unică, viitorul ne aparține nouă, dacă în trecut nu s-au luat măsurile necesare, atunci noi în prezent trebuie să participăm la crearea de noi condiții favorabile. Piața a fost și este sursa de eșire din criza a multor familii... Piața este a fost și va rămîne catalizatorul principal în economia țării.

III. LITERATURA

1. J.K. Galbraith, W.Salinger- **Almost Everyone's Guide to Economics**, Boston, Houghton Mifflin Co, 1978.
2. F.von Hayek – **Law, Legineation and Liberty**, Routledge and Keagan Paul, vol. II, 1976.
3. Paul heyne, **Modul economic de gândire, mersul economiei de piață**. Editura didactică și pedagogică, 1991 București.
4. R.B.Reich, citat după – **Tranziția spre economia de piață – Dizbatere în Tribuna Economică nr. 15/1976**.
5. Revista „Tribuna Economică”, nr. 3/1995. P. 23.
6. Adam Smit, „Avuția națiunilor”. ,V-I.
7. Macovei. J., Puiu Al., ș.a. „’